

Earkebisma Tapio Luoma sáhkavuorru Sápmelaččat girkus -fitnu ipmilbálvalusas Turku duopmogirkus 8.5.2025

Kristtalaš olmmošáddejumi váimmožis lea oaidnu juohke olbmos ráhkisteaddji Ipmila sivdnádussan. Su olmmošárvvu vuodđun ii leat etnalaš duogáš, kultuvra, liikeivdni, sohka bealli, seksuála sodju, nationalitehta dahje eará olbmo earaláganvuoda ovdanbukti iešvuodát. Olbmos lea árvu, daningo son lea Ipmila govva; dan Ipmila, gii lea sivdnidan máilmmiávvosa ja guhte šattai ieš olmmožin Jesus Nasaretalaččas. Juohke olbmo luobatkeahtes árvvu galgá álo ja buot dilálašvuodain gudnejahttit ja bealuštit.

Váidalahtti dat ii leat leamaš álo čielggas oba girkus iige eará kristtalaš ja oskkolaš servošiin. Das Suoma evangelalaš-luteralaš girkuge ii oaččo buhtes báhpáriid. Min návccahisvuohta doaibmat kristtalaš árvvuideamet mielde bohtá maid ovdan min oktavuodas sámi álbmogii, Eurohpá uniovnna guovllu áidna eamiálbmotjovkui.

Lean sihkkar das, ahte min evangelalaš-luteralaš girkomet lea duodalaččat bohtán didolašvuhtii iežas oasalašvuodas dan sámiid vealaheapmái, mii lea bohtán ovdan Sápmelaččat girkus -fitnu ja dan ovdal dahkkon barggu oktavuodas.

Sápmelaččat girkus -fitnu lea leamaš mearkkašahtti lávki ja návccaid bidjan dán gáhtamuša ja soabadeami dagu bálgás. Girkus lea dahkkon sámi bargiid ja servoša doarjagiin aktiivvalaš bargu dan ovdii, ahte vássán áiggi vearrivuodát ja struktuvrralaš suddut ja maddái otná beaivvi boasttuvuodas boadášedje beaivečuvгии.

Háviin fitnan, vássán ja otná beaivvi vearrivuodaid ovdanbuktin ja ipmárdusa lasiheapmi lea leamaš dehálaš oassin Sápmelaččat girkus -fitnus. Soabadeami huksen gáibida mis girkun dan, ahte boahhteáiggis doaimmašeimmet buorebut.

Mii háliidit čatnasit eahpevuoiggalašvuodaid divvumii. Min girku bismmat lohket odne oasážiid fitnus meroštallojuvvon ulbmiliin ja joatkkadoaimmain, maid bismmaidčoahkkin lea dohkkehan ja mat leat odne ovddiduvvon maiddái girkolaščoahkkimii. Mii leat girkun čatnasan daidda doaimmaide ja ulbmiliidda, maid bokte háliidit nannet sámiid ovtaveardásaš sajádaga ja oasálašvuoda girkus.

Háviin fitnan ja eahpevuoiggalašvuodaid nuppástuhttima lassin fitnus lea loktejuvvon skeaŋkkain ávvudeapmi. Sámi kultuvrra ja vuoiŋgalašvuoda oidnon ja gullon girkus lea skeaŋka, mii riggudahtta olles girkomet. Dan skeaŋka udnošii oidnot buot dan riggodagas ain nannoseabbo girkomet árggas ja basiin. Mis lea ollu oahppanlahká eamiálbmogiid ja luonddu gaskasaš oktavuodas, árbevirolaš diedus ja máhtus, mii lea gaskkustuvvon sohkabuolvvas nubbái láhkkin ovddosguvlui. Dan láhkki udnošii joatkašuvvat ain boahttevaš sohkabuolvvaide skeaŋkan.

Mearkkašahtti lávkkit girku doaimmas leat leamaš girku sámebarggu virggiid vuodđudeapmi ja sámebarggu ráđđádallangotti vuodđudeapmi barggu doarjjan jagis 2009. Oulu bisma Samuel Salmi ovdanbuktán ándagassiiátnun sámiide jagis 2012 lei mearkkašahtti boddu girkomet ja sámiid gaskavuoda ovdáneami dáfus. Maiddái dalá Oulu bisma Jukka Keskitalo lea searvan su ovdal doaibman bisma ándagassiiátnumii jagis 2022 ja dan lassin ovddidan Sápmlaččat girkus -fitnu johtui oažžuma.

Ovttas sámeservošiin ordnejuvvon dilálašvuodát, main sámeguovllu hávdeeatnamiin nálledutkamušaid dihte roggojuvvon váinniid bázahusat leat máhcahuvvon eatnama ohcii, leat leamaš dehálaš dilálašvuodát čájehit háviid lusa bisáneami ja gáhtamuša.

Odne Suoma evangelalaš-luteralaš girku bismmat ja girkolaščoahkkima mearrideaddjit servet dán dilálašvuodas ovddit dáhpáhusaid ráidui, mas praktihkalaš doaimmaid bokte háliidit čájehit ahte girkomet háliida beassat soabadallon dillái sámi álbmogiin. Seammás mii ovdanbuktit sávaldaga ahte sámi kultuvrra ja sámi eváŋgilionadulkomiid ártnat sáhtášedje boahttevuodas ain eanet riggudahttit olles girkomet ja ahte girku sámebargu gávnašii iežas báikki girkomet bissovaš struktuvrrain buot dásiin.

Buorre girkui čoahkkanan searvegoddi. Mun ovdanbuvttán olles Suoma evangelalaš-luteralaš girkomet ja dan buot bismmaid bealis ándagassii átnuma sámi álbmogii.

Mii leat girkun vuolgán kriittalaš iešdutkanii ja gáhtamuša bálgái. Min girkomet lea bisánan guorahallat historjjá ja maiddáí otnábeaivvi dili sámiiid ektui ja leat ádden ahte leat bargan boastut sámiiid vuostá.

Suoma evangelalaš-luteralaš girku ii leat gudnejahttán sámiiid iešmearridanvuoigatvuođa.

Mii gáhtat dan din ja lpmila ovddas ja átnut sámiiid álbmogis ándagassii.

Girkun eat leat meannudan sámiiiguin nu mo lagamuččaiguin galggašii meannudit muitimiin sin olmmošárvu ja sin áidnalunddotvuođa lpmila govvan árvvus atnemiin.

Mii gáhtat dan din ja lpmila ovddas ja átnut sámiiid álbmogis ándagassii.

Suoma evangelalaš-luteralaš girku ii leat gudnejahttán sámiiid álbmotlaš identitehta ja kultuvrra. Oassálastiimiin stáhta ja servodahkamet doaimmaide leat iežamet oasil dorjon sámiiid assimilerema válđoálbmogii ja sin giela ja kultuvrra hávkadeami. Mii leat doaibman vugiiguin, mat leat ožžon sámiiid čiegadit ja juobe heahpanit iežaset kultuvrra ja identitehta.

Mii gáhtat dan din ja lpmila ovddas ja átnut sámiiid álbmogis ándagassii.

(Bottoža jaskatvuohta)

Gullojehkos sámiiid álbmot dán ándagassii átnuma. Lehtkos dat čujuhussan girkomet gáhtamušas ja hálus doarjut sámiiid álbmoga Suomas ja Suoma evangelalaš-luteralaš girkus.